

Copiapó

En novell av Andreas Ingo

Vingårdarna bredde ut sig över låglandet i alla riktningar. Framför familjen reste sig det urgamla berget och på dess sida, en bra bit upp, såg de konturerna av Copiapó, den mytomspunna staden. Till stor del bestod dess yta av stenmurar, som man kunde gå på. Bakom murarna fanns det härbergen, butiker och diverse serveringar. Nästa dag skulle de årliga festligheterna äga rum och familjen var väl förberedd med traditionella kostymer.

Grusvägen var ljusbrun precis som hyn på människorna i trakten. Familjen och dess släktingar var inget undantag. Egentligen var det en fattig familj, vilka försörjde sig som plockare på traktens vingårdar. Till och med sjuårige Marco fick hjälpa till ibland. Familjeöverhuvudet hette Juan, hans fru hette Bianca. De var i samma ålder, uppväxta där på landsbygden och de kände inte till så mycket annat.

Detta var en av de två festligheter som hölls under året. Den förra var en skördefest, denna var till för att stärka gemenskapen hos folket. Om sanningen skulle fram var saker dock inte så formella. Istället för saken handlade det om en tids ledighet, ett sätt att hämta krafter inför det kommande året.

De gick löst och ledigt vägen fram, Marco var i mitten och höll båda sina föräldrar i handen. I staden väntade släktingar, speciellt tänkte Marco på Carlo, som var tio år. Han hoppades att han skulle få vara med och smälla smällare detta år, något han aldrig fått göra tidigare.

* * *

Härberget var befolkat med människor från trakten. De skulle sova tillsammans med andra familjer på britsarna som var uppställda där, temporärt för de årliga festligheterna. Marco var nyfiken. Han såg att väggarna var gjorda av sten. Man kunde iakttä sprickor där i murarna och det fanns spindlar och kackerlackor. På golvet sprang myror gatlopp över golvet, i jakt på smulor.

Carlo kom fram till Marco och sade hej. Han hade lagrat upp med fyrverkeripjäser och visade Marco några av raketerna. Marco var mer intresserad av smällarna, men spänningen var ändå stor. Omedelbart gick han fram till sin mor och frågade om han kunde få vara med i år, och smälla, precis som de andra barnen. Bianca sade nej.

Carlo och Marco gick ut, faktiskt var gråten riktigt nära, men Marco höll masken inför sin kusin. Barnen gick en bit längs de dammiga gatorna, och tog sig sedan via en stege upp på en av murarna. En storslagen syn väntade. Gröna vingårdar så långt ögat kunde se, i symmetriska rader och så bergen i fjärran. Små bruna streck markerade vägarna. De kunde se vita prickar, diverse fordon som rörde sig där nere.

”Stanna!” sade Carlo.

Marco lydde och tittade på medan Carlo gick fram till en avsats. Det fanns här en öppning i muren och Marco tänkte hoppa över till andra sidan. Öppningen var cirka en och en halv meter stor.

”Gör det inte.”

”Vadå, är du feg eller?”

Carlo hoppade och landade på andra sidan.

”Din tur.”

Marco tvekade. Han tittade ner över kanten, uppenbart flera meter över marken.

”Kan inte.”

”Törs inte!”

Marco tog mod till sig. Backade några meter och tog fart. Sedan kastade han sig ut, svävade genom luften och landade säkert på andra sidan.

* * *

Familjen var på torget och provianterade. Murar reste sig kring den öppna platsen i alla riktningar. Valv markerade gångvägarna åt norr, öster, väster och söder. Det var gott om grönsaker och frukt på de uppställda stånden. Vid detta tillfälle var Bianca intresserad av rotfrukter som palsternacka, morot och potatis. Hon skulle göra en soppa och det viktiga var att krydda rikligt, finna den rätta aromen.

Marco tjatade igen om att få vara med Carlo och smälla. Bianca sade nej, Juan bad sonen att lyssna på sin mor.

”Alla andra får!” protesterade han.

Sonen brast ut i gråt, tjurade och bar sig åt hela kvällen. Till sist tvingades Bianca ha ett samtal med sin make.

”Kanske är det inte så farligt, om han håller sig till Carlo hela tiden.”

”Jag vet inte när det gäller den där. Han brukar ju ställa till med bekymmer.”

”Om någon vuxen är med då och håller uppsikt?”

Föräldrarna pratade länge och väl om ämnet. Barnen behövde någon som tog hand om dem, å andra sidan ville de också ha lite kul. Det var ingen lätt fråga. Och detta skedde redan nu, nämnde de oroligt, innan Marco kommit upp i tonåren.

”Det får väl gå för den här gången.” sade Bianca till sist, ”Man vet ju själv hur man var när man var liten.”

* * *

I ett torn i stadens sydvästra flygel, var det någon som slog sig själv med ett tortyrredskap. Detta var en yngre kvinna, en utblottad och prostituerad, som hade funnit Gud och inte kunde leva med sina synder. Hon visste inte vad hon skulle göra nu. Hon hade bara pengar så räckte till en veckas mat och vatten. Ingen ville veta av henne, hennes far var död och till och med hennes mor tog avstånd.

* * *

Kvällen kom och familjen hade ställt upp bord utanför härberget. Här var det dukat till fest, med soppa, bröd och tilltugg. De hade många släktingar. Aria, Carlos äldre syster skulle vara med och passa på Carlo och Marco under tiden de höll på med fyrverkerierna.

Slakten hade haft många med- och motgångar under åren. I trakten härjade brottslighet och sjukdomar. Denna gång var de glada för att så gott som alla kunde vara med. Juan höll ett litet tal inför släktingarna. Deras liv var i vinodlarnas händer och så hade de varit så långt de kunde minnas. Han bad att skörden inte skulle utebli och att de således skulle besparas från fattigdom och elände. Inget kunde vara bättre än festligheter som dessa, när de kunde vila från sitt hårda arbete och hålla samman slakten.

Något senare skickades ett paket runt vid middagsbordet. Detta gick från person till person medan en sång sjöngs, i ett tempo som hela tiden accelererade. När sången var slut stannade paketet vid Marco. Han öppnade paketet och fann en liten fickkniv. Denna hade många användningsområden. Man kunde filea kött eller öppna flaskor med den. Det fanns till och med en

nagelfil. Marco var överlycklig, speciellt nu när han skulle få tillbringa nästa kväll med Carlo och tända fyrverkerier.

* * *

Ett larm ljud i staden nästa morgon. Detta var det traditionella tecknet på att festligheterna kunde börja. Familjen gick iväg till torget för att se på traditionell dans. Aria var med i denna uppvisning. Kvinnorna svängde på höfterna och lyfte armarna mot skyn. De stampade taktfast, bildade små ringar, rörde sig runt, runt. Musiken spelades och ringarna upplöstes. Någon kom ur takten men ingenting märktes. Det var helt enkelt som det brukade och Aria var nöjd med sin insats.

I utkanten av denna skara stod den utblottade kvinnan som plågade sig själv. Hennes rygg var ärrig och lite blod hade trängt in i hennes klädnad. Det som för många markerade början av ett nytt år, markerade för denna slutet på ett som varit. En gång i tiden hade också hon varit med i dansen. Sedan hade hon tröttnat på fattigdomen och bestämt sig för att gå den otillåtna vägen. Nog hade hon fått det bättre på ett sätt, men istället hade hennes själ blivit besudlad. Vad skulle hon göra? Guds straff kom över henne, tänkte hon, ingen belöning.

De äldre männen samlades för sig några timmar senare. De pratade om hästar, åsnor, till och med om bilar. Men nu var det så att de delade på priset för dessa tillhörigheter. De gjorde upp om vem som skulle ha vad, hur länge och för hur mycket. Detta var i stora drag vad diskussionerna gick ut på. Kvinnorna satt för sig och pratade om kjolstyg, blusar och klänningar.

* * *

Det var kring sjuånåret, klockan ringde i kyrktornet och snart skulle det bli kväll. Nu var barnen ute och Carlo ledde gruppen. Aria kunde inte följa med visade det sig, hon hade vrickat foten på vägen hem efter dansen samma dag. Marco, som hade blivit lovad att få som han ville, fick följa med ändå. Barnen var berusade av livsglädje.

Carlo stannade och delade ut smällare till var och en. Detta var leken: Barnen skulle smyga på varandra, längs med stadens gator och gränder och kasta smällare på varandra, helst oupptäckta. De delade upp sig i två lag. Carlo hamnade i det ena och Marco i det andra. Det viktigaste var att leken var otillåten.

Snart sprang barnen omkring, mitt i folkvimlet. De kikade runt hörn, de gömde sig bakom murar. Ibland kunde man höra skott som avfyrades, ibland skriket från ett barn som inte avfyrat smällaren i tid. Det var inte många som lade märke till dem.

Leken fortsatte i timmar. Vissa blev träffade och barnen blev mer och mer försiktiga. Ett oskyldigt pojkestreck blev ett sätt att visa tillhörighet. Det utbröt ett slags krig mellan kamrater. De sparade på smällarna, väntade på de rätta tillfällena och nöjde sig inte med mindre än att vinna.

Marco följde efter Carlo på avstånd. Hans mål var att överraska honom. Carlo gick ner i en slags försänkning, där han väntade på barnen som gick förbi. Marco gick ner på alla fyra. Han släpade sig fram längs marken och lyckades obemärkt ta sig fram mot kanten. Han tog fram en smällare, antände den och kastade ner i försänkningen. Pang! Man kunde höra skrik och Carlos vilda röst.

Marco reste sig upp och gick fram till kanten med darrande steg. Han tittade ner över kanten och fick se Carlo sittande där. Han gnuggade sig i ögat, det var uppenbart att han blivit träffad på en känslig plats.

”Jag ser inget!” grät Carlo. Marco tittade sig förskräckt omkring.

”Hämta pappa!” vädjade han. Marco sprang sin väg.

* * *

Klockan var elva och det hade börjat skymma. Berusade människor gick ostadigt omkring, musik spelades och stämningen var på topp. Någonstans mitt upp i alltihopa hade Marco gått vilse. Han visste inte hur han skulle ta sig till härberget och ingen kunde hjälpa honom. Han prövade sig fram, gick uppför en backe och kom till en gränd där det fanns två gråa hundar. De slogs om ett ben, kött fanns kvar på det, troligen en rest från en måltid.

Marco blev alltmera förskräckt. Husen tycktes främmande och stora. Fulla människor mötte honom i gränderna och han höll sig undan. Han var räddare för främlingar än vad han var för att lämna ensam. Detta hade livet i vingårdarna lärt honom. Han var bara en enkel liten pojke, inte mycket mera värd än marken under fötterna.

Så kom han fram till en av murarna. Han gick uppför en stege och tog sig upp på kanten. Han satte sig ner på muren och tittade ut över landskapet. Plötsligt small det till och han såg fyrverkerier breda ut sig på natthimlen. De var röda, gröna och blåa stjärnor och sedan såg han vita snöflingor i ett regn. Ju mer kvällen led ju mer längtade han tillbaka till mamma och pappa. Han hade gjort något otillåtet, blev kall, brast ut i gråt och snyftade. Till sist gick han frusen tillbaka nerför stegen och famlade runt i mörkret.

Med tiden skulle gatorna bli mera tomma. Pojken fick skoskav och visste inte vad han skulle göra. Han tog av sig skorna, gick försiktigt över gruset. Ibland var det en större sten som trängde in i fotsulan. Han grimaserade, tog sig samman och fortsatte medan hjärtat pumpade i bröstet.

Till sist satte han sig ner utanför ett större torn där det inte fanns några människor. Pojken grät tills det inte fanns några tårar mer. Han gömde huvudet i knäna, skylde sig mot natten och kölden. Stjärnorna glänste. Några minuter senare öppnades en dörr och en kvinna tittade ut. Hon fick syn på pojken som satt stilla och skakade.

”Vem är du?” sade kvinnan förvånad, ”Kom in så får de en varm kopp te.”

De gick upp för flera trappor tills de kom till tornet. Här ställde sig pojken förtvivlat vid fönstret och såg ut över staden. Natten gjorde bilden alldeles suddig. Här och var brann det facklor. Han gick och satte sig på sängen. En slags vita slöjor hängde nerför taket och vilade mot sängens sidor. Pojken visste inte bättre, men det var ett rum för en prostituerad. Det låg kläder utspridda på golvet. Lyxiga föremål stod i bokhyllorna, av guld och silver. Pojken gick upp och tittade på dessa. Vissa föreställde Buddha, andra föreställde okända orientaliska heligheter. Han tyckte inte om dem.

Kvinnan kom in i rummet, gav pojken en kopp te och sade åt honom att sätta sig ner.

”Så, vem är du? Var är dina föräldrar?”

Marco var tyst.

”Om du inte säger nåt kan jag inte hjälpa dig.”

”De är på härberget någonstans. Jag hittar inte dit.”

”Då förstår jag.”

Kvinnan förde koppen till munnen och drack under tystnad. Rädslan lyste i pojkens ögon.

”Vad har du gjort?”

Marco berättade hela historien, helt och hållet, utan att ljuga.

”Så förfärligt.” sade kvinnan. Hennes röst var vänlig, hennes framtoning ömsint och beskyddande.

”Med mig är det inte heller så bra. Jag är en sköka.”

”En vadå?”

”Det behöver du inte veta.”

Kvinnan sade inget mer. Pojken drack upp det varma teet. Snart lugnade pojken ner sig och hans humör återvände till det normala.

”Nu ska vi ta det riktigt lugnt båda två. Du får sova här i natt. Imorgon går vi ut och letar reda på dina föräldrar.”